

høvede Laugsindretningerne og lod de tvungne Prøver, som hidtil vare paabudne som Betingelse for, at Lærlingen kunde blive Svend og senere Mester, bortfalde. Noget er denne Lovgivning ganske vist Skyld i den nuværende Tilstand, men væsentligst tror jeg dog, at Industriens hele Udvikling er den egentlige Aarsag til, at dette mindre gode Forhold mellem Mester og Lærling, Arbeidsherre og Arbejder, er indtraadt, thi efter Sagens egen Natur maatte gennem denne Industriens Udvikling nødvendigvis dette Forhold mellem Arbejder og Arbejdsgiver i en væsentlig Grad forandres. Laugsindretningen havde den store Betydning, at hvert Fag havde sin korporative Organisation, og at enhver Mester i det enkelte Haandværksfag havde lige overfor Lauget Ansæret for og Forpligtelsen til at uddanne Lærlinge i Faget, havde Forpligtelsen til, at Uddannelsen skete saaledes, at Svendeproe kunde aflægges, og havde tillige den Opgave at optræde mæglende i Stridigheder mellem Mestre og Lærlinge, mellem Mestre og Svende, ligesom hele Laugsindretningen da i det Hele gennem flere Aarhundreder virkelig har frembragt en meget bygtig, nøjsom og sluttig Haandværkerstand. Men da den store Industri udviklede sig, og Maskinerne i stort Maal udsærte Haandens tidligere Gjerning, maatte nødvendigvis Haandværket undergaa flere Forandringer. Flere Haandværk ophævedes, endel blev optagne i den store Industri, og nye Haandværk dannedes under andre Forudsætninger. Den store Industri og hele den store Konkurrence, som udviklede sig dels ved Produktionsmarkedets og dels ved Affætningsmarkedets større Omraade, maatte føre til en Stræben efter at arbejde saa billig som muligt, at skaffe Arbeidskraften paa den billigste Maade, og da dertil kom, at Maskinkraften fortrængte Haandkraften i mange Tilfælde, og at der fandt en Arbeidsdeling Sted saaledes, at en enkelt Arbejder kun beskæftigede sig med en ringe Del af, hvad der hørte til den hele fagmæssige Produktion, blev der mindre Trang til fuldt udlærte Arbejdere, og for at faae den billigste Arbeidskraft nøiedes man med unge Menneſter og Børn til Medhjælper. Formaålet blev da ikke for Arbejdsgiveren at uddanne det unge Menneſte til i sin Tid at blive en selvstændig Haandværker og at gjøre ham bekendt med alle Grene af Faget, men han antoges som blot Medhjælper og som Lønnet Arbejder. Det blev saaledes sædvanligt, at Børn eller unge Menneſter, som altid tidligere vare gaaede i Lære hos en eller anden Haandværker, nu kom hen i en Fabrik for, som det sagdes, at oplæres, men i Virkeligheden for at tjene Penge og være til Hjælp med en eller anden ringe Beskæftigelse. Maskinerne tillode, at disse unge Menneſter kunde anvendes, idet deres Beskæftigelse ikke gik ud paa selv at frembringe et eller andet Arbejde, men at passe den Maskine, som frembragte Arbejdet. Det var da ikke

underligt, at Forældre, som ofte havde lært endnu mindre i deres unge Dage, end deres Børn nu lærte i Almueſkolen — skjøndt dette kunde være tarveligt nok — fandt, at Skoletiden igunden var noget for lang og søgte saafnart som muligt at faae Børnene ud af Skolen, og Spørgsmaalet blev da: Hvor skulde vi sætte Barnet hen, hen i en Fabrik eller lade det gaa til et Haandværk? Hvis nu Valget, som ofte skete, blev, at Barnet sættes i en Fabrik, fordi det derved meget hurtig kunde opnaa nogen Fortjeneste, saa blev Følgen den, at Barnet blev givet hen — som det sagdes — til Oplæring, men i Virkeligheden til Medhjælp for en eller anden Arbejder, som ofte kun udsærte en enkelt Del af den hele Beskæftigelse, der var Gjenstand for Fabrikens Virksomhed, og der kunde han da sidde ved denne ensartede Beskæftigelse og lære denne ensartede lille Gjerning i langsomme Løber uden egentlig at kunne komme videre, og det er ikke saa sjældent, at man har set, at der er Arbejdere, som egentlig ikke have lært Andet end f. Ex. at passe en Høylebænk eller en Dreiebænk eller f. Ex. at fy Knapper i. Dette er ogsaa en Beskæftigelse, en enkelt Side af Strøderhaandværket, hvortil der nu anvendes færre Arbejdere. Sattes Barnet derimod til et Haandværk for at være Lærling, saa skete der jo vel sædvanlig en Afstale — de skriftlige Kontrakter svandt mere og mere bort — det blev Gjenstand for en mundlig Afstale mellem Mesteren og Barnets Forældre om, at Mesteren skulde give ham Kost, Logis og Klæder, og saa skulde han arbejde saa og saa længe, men dels forsynedes det at sætſette en Prøve, som ved Læretidens Slutning skulde aflægges, og som Mesteren efter tidligere Regler var forpligtet til at uddanne ham til at aflægge, og dels var der ikke i selve Kontraktens Afattelse paalagt Mesteren noget Baaud, der knyttede Lærlingen til ham eller viste, at Oplæringen egentlig var Hovedsagen; det vedblev mere og mere at være et Medhjælpsforhold. Haandværksmesteren, som ikke kunde konkurrere med den store Industri, dels paa Grund af Arbeidsdelingen, dels paa Grund af Masseproduktionen, og dels fordi han manglede Maskiner, blev vel nødt til for at faae Lærlinge at tilbyde gunstige Betingelser, men maatte paa den anden Side for at kunne indvinde det, han tabte ved at byde disse Betingelser, udbytte Barnets Arbeidskraft, ofte paa en meget utilbørlig Maade. I det første Aar, Lærlingen var hos Haandværkeren, blev han meget hyppig — der var naturligvis Undtagelser, men meget ofte var det Tilfældet — anvendt som Barnepig, Stuepig eller til anden saadan huslig Gjerning eller ogsaa til Løbedreng, og det var først om Aftenen, naar hans Gjerning skulde være forbi, at der blev Tid til at lære ham de første Haandgreb. Naar han saa havde været nogen Tid i Lære, blev han afløst og rykkede op, idet der kom en yngre Lærling, som overtog den første ganske